

LUCIA JOYCE

***Danser Brut* als een *inconceivably private* vorm van *condensation* en dus als sinthoom?**

Lieven Jonckheere

25-04-2021

ABSTRACT

Een *must see expo* in verband met het thema van het PPaK 2020-2021, “Het Lichaam VerstoordT”, is “Danser Brut” <https://www.bozar.be/nl/activities/160250-danser-brut>. “Danser Brut” toont hoe onwillekeurige en/of repetitieve bewegingen (waaronder tics) bij mensen met psychische problemen altijd al een soort onbewerkte of brute vorm van dans zijn geweest en als dusdanig ook de dans zowel impliciet als expliciet hebben geïnspireerd.

In dat verband denk ik aan Lucia Joyce (niet vermeld op die expo!), de dochter van James Joyce, met haar *inconceivably private* vorm van *danser brut*.

In 1976 verwijst Lacan naar haar, in *Séminaire XXIII*, pp. 95-96. Op dat moment is Lucia nog in leven (ze stierf in 1982), in een psychiatrische instelling, waar ze al jaren verblijft, in een katatonie toestand, als “wat men gewoonlijk een schizofrene noemt”. Vader Joyce, zegt Lacan, heeft tot het eind van zijn leven geprobeerd om, “soms op het gewelddadige af, zijn dochter uit de greep van die psychiatrie te houden”. Hij dichtte haar immers telepathische gaven toe: ze kon de gedachten van anderen lezen en die aan hem doorgeven. Allerlei tekenen en uitspraken wezen daarop, bewezen dat. Volgens Lacan is de telepathie die Joyce zijn dochter toeschrijft slechts een verlengstuk van zijn eigen symptoom dat erin bestaat dat hij het spreken van de Ander als opgelegd ervaart [*paroles imposées*].

Lacan vermeldt op dat moment niet welk belang het dansen voor Lucia, en ook wel voor haar vader, heeft. Mijns inziens is het echter wel met Lucia in gedachten dat hij, helemaal op het einde van *Séminaire XXIII*, p. 154, stelt dat “de dans het lichaam vaak goede diensten kan bewijzen”, in de mate dat die voor een *condensation* zorgt. Dit neologisme verdicht twee woorden: *condensation* (Franse vertaling van Freuds *Verdichtung* of ‘verdichting’) en *danse*. De dans kan dus het lichaam verdichten. Vooreerst in de zin dat het verbrokkeld lichaam [*corps morcelé*], dat geen eenheid via de spiegel kreeg, door de dans alsnog tot een soort eenheid gecompriëerd of samengeperst kan worden. Maar ook in die zin dat de dans het spreekwezen kan toelaten om voor zichzelf een lichaam te verzinnen?

Via haar *inconceivably private danser brut* slaagde Lucia er in elk geval een tijdlang in om haar lichaam tot een eenheid te comprimeren en zo een lichaam voor zichzelf te verzinnen.

Dat is wat we kunnen afleiden uit Carol Loeb Shloss’ “Lucia Joyce: to dance in the Wake” (2004), Brenda Maddox’ “Nora. A Biography of Nora Joyce” (1988), Vincent Brome’s “Jung. Man and Myth” (1978) en tenslotte Richard Ellmanns onvolprezen standaardbiografie “James Joyce” (1982 (1959), die onder andere gebaseerd is op een interview met Jung (1953) en *notes on Lucia Joyce kept at Jung’s request by his student Cary F. Baynes*).

Voor Lacan betekent de *condensation* in het geval van Lucia Joyce dat de dans voor haar kan fungeren als een versie van de vader [*père-version*], als een sinthoom, als een vierde ring die moet toelaten om het Symbolische, Reële en Imaginaire in een borromeïsche knoop samen te houden.

BEKNOPTE BIOGRAFIE LUCIA

- 1882: James Joyce geboren
- 1884: Nora Barnacle geboren
- 1904: James & Nora ontmoeting
- 1905: Giorgio geboren
- 1907: Lucia geboren
- 1914: Lucia agressief tov ouders (moeder?)
- 1920: Lucia begint te dansen
- 1929: Lucia stopt met dansen
- 1932: Lucia wordt 'schizofreen'
- 1936: Lucia definitief in instelling
- 1941: vader James +
- 1951: moeder Nora +
- 1976: broer Giorgio +
- 1982: Lucia +

INHOUDSTAFEL

geboorte Lucia

- geboorte kind = drama voor seksuele verhouding van James&Nora
- Lucia = *objet regard* voor vader James

vrije opvoeding Lucia

- vrije ouders
- vrije taal

7j eerste problemen Lucia

agressie tov moeder??

danser brut* als Lucia's *inconceivably private* vorm van *condensation

***danser brut* als Lucia's sinthoom?**

- begin dans 1920 = bewegen op muziek
- lichaamstechnieken = imaginaire omweg naar Lucia's eigen vorm van *danser brut*
 - tijd 1: Griekse inspiratie = poses/figuren + ritmes
 - tijd 2: Afrikaanse inspiratie = seksuele energie en bevrijding
 - tijd 3: nazi inspiratie = Het Lichaam van De Arische Vrouw
- Lucia gaat solo dansen, vanuit eigen inspiratie
= *danser brut* = Lucia's *inconceivably private* vorm van *condensation* = dansen als sinthoom
 - context: moeilijkheden thuis
 - Lucia schittert op *Le Bal Bullier* = solodansconcours Parijs 1929
- het begin van het einde
Lucia gebroken door eerste echte=klassieke balletopleiding 1929
- Lucia stopt plots met dansen
 - tijd 1: crash 19 oktober 1929 =22j – wil geen dansles beginnen geven
 - tijd 2: geeft even dansles 1930
 - tijd 3: stopt met dansles geven 1931

declenchering zogenaamde 'schizofrenie' bij Lucia

- voorwaarde voor declenchering schizofrenie: Lucia stopt met dansen
- uitlokkende factor = Lucia's (traumatische) ontdekking dat ouders niet gehuwd zijn
- vader James trouwt snel met moeder Nora
- Lucia wil nu plots zelf ook snel met trouwen = trauma (herhaling)? 1932

Lucia's psychiatrische carrière

- vader James verzet zich tegen opname Lucia in psychiatrie
& promoot tekenen van *lettrines* als plaatsvervanger voor dans
- 3 ontmoetingen van James Joyce met Jung
 - kennismaking James Joyce met psychoanalyse 1909-1911
 - 1ste gemiste ontmoeten van Joyce met Jung 1919 – vanuit Joyce's alcoholisme
 - 2de gemiste ontmoeting van Joyce met Jung 1930-1932 – vanuit Joyce's "Ulysses"
 - 3de gemiste ontmoeting van Joyce met Jung 1934 – vanuit Lucia's 'schizofrenie'
- Lucia sterft in de psychiatrie
- nalatenschap Lucia

geboorte Lucia

geboorte altijd een drama voor verhouding van James-Nora

- voor moeder Nora
 - zeer katholiek
niet getrouwd – en dus Lucia = bastaard!
 - Lucia = verworpen object van moeder Nora
 - *Nora could not cope with motherhood*
 - trekt oudere zoon Giorgio voor – kapt voortdurend op Lucia
- voor vader James
 - zeer seksueel tov Nora
 - probleem als Nora zwanger is
 - lichaam zwangere Nora niet meer seksueel bruikbaar als handschoen voor zijn *ego*
 - en dus zelf altijd dronken of doodziek op moment van geboorte
– waardoor hij die wel moest missen en Nora lang alleen met de baby bleef zitten
 - probleem als hij fysiek van Nora gescheiden is
 - na geboorte Lucia gaat vader James eenmalig terug naar Dublin (familie)
 - daar overvallen door cuckoldfantasma = Nora doet het met alle andere mannen
 - Lucia = *objet regard* voor vader James
 - naam Lucia maakt meteen duidelijk dat ze koppel met vader James vormt
Lucia ogv *lux*=licht – licht voor slechtiende vader James (ogen gaan dramatisch achteruit)
 - cf. Lucia altijd in paniek als het slechter begon te gaan met ogen vader James
cf. Lucia keek scheel – en altijd grote problemen rond mogelijke oogoperatie

vrije opvoeding Lucia

- vrije ouders = bohémiens
 - kinderen zien ouders flirten met anderen
vanuit vader James' cuckoldfantasma
 - kinderen vaak alleen gelaten
broer en zus samen in bed (incest?)
- vrije taal
 - alle talen dooreen in Joyce-huishouden:
 - James en Nora spreken onderen Engels
 - Giorgio en Lucia (Italiaanse namen) in het Italiaans opgevoed
 - Nora spreekt Engels tegen Lucia
 - James spreekt Italiaans tegen Lucia + hun eigen dieventaaltje!!!
 - Giorgio spreekt meestal Duits tegen Lucia (gingen ook naar Duitse school)
 - Lucia zelf wil per se Frans leren – en sprak later ook vooral Frans
 - deel van Joyce's *destruction of English*

7j eerste problemen Lucia

- eerste fysieke agressie
- tov moeder Nora??
 - als Lucia is opgenomen mag Nora haar niet bezoeken
 - na gedwongen opname Lucia (1936) zou Nora haar dochter nooit meer bezoeken

danser brut als Lucia's inconceivably private vorm van condensation
danser brut als sinthoom?

- eerste stappen in de dans (1920 = 13j)
 - Lucia kan niet zingen
voelt zich daarin overschaduwd door andere familieleden oa vader James
 - en dus begint Lucia maar te dansen 13j
 - soort imitatie van Helen Kieffer (dochter van vrienden van gezin Joyce)
 - samen naar Jacques Dalcroze instituut
eurythmics = goed bewegen op muziek (geen dans volgens critici!!)
 - 1ste voorzichtige stap richting eigen danser brut 1924 = 17j
Lucia imiteert Chaplin pantomimes
vader James was fan van Chaplin – ontmoeten samen Chaplin
- lichaamstechnieken (1925-1928 = 18j-21j)
= (verplichte??) imaginaire preliminieren voor Lucia's eigen vorm van danser brut
 - tijd 1: Griekse inspiratie = imaginaire poses/figuren + imaginaire ritmes (1925 = 18j)
cf. al bij Nijinski in *Après-midi d'un faune* 1912
 - opleidingen
 - les bij Raymond Duncan (broer van Isadora Duncan) = poses/figuren
 - Raymond Duncan is Grieks geïnspireerd
 - tuniek en sandalen – commune – vegetarisch – anarchistisch
 - figuren zoals op Griekse vazen – profielen (2-dimensioneel)
opbouwen tension (in Griekse pose = Gestalt) en dan relief constructie lichaamsbeeld als containment
 - kritiek
 - geen echte artistieke dans, volgens danscritici
 - gymnastiek en gezondheid, *physical culture* – gaat al richting nazi-Körperkultur
 - les bij Margaret Morris = ritme/natuur
drift regelen, op het ritme van De Natuur
 - Margaret Morris is geïnspireerd door 'Griekse' Raymond Duncan
 - ook weer ritmische beweging (eurithmie)
 - in de natuur – één met het ritme=wet van de natuur
 - kunstenaar is geen halvegare, maar soort *Übermensch*
 - minder anarchistisch/nazistisch – burgerlijker (dus ook als 'therapie')
oa danstherapie voor gehandicapte kinderen, oorlogsveteranen
 - Lucia
 - danst 'dierlijke' rollen – als een soort automaat (nog niet seksueel??)
bij groep "Les six de rythme et de couleur"
 - 'psychologie' Lucia
 - Margaret Morris = surrogaatmoeder
 - mededanseres = onafscheidelijke boezemvriendin
 - Lucia altijd met zonnebril (mode – maar ook vader James)
 - vader James gaat enthousiast meekijken
James enthousiast over die imaginaire constructie/containment
 - Lucia dances through it all, onvermoeibaar
 - vader James danste zelf graag ook op Griekse manier (imiteerde Lucia soms)
 - tijd 2: Afrikaanse inspiratie = seksuele energie en bevrijding (1928 = 21j)

- tijd 2: Afrikaanse inspiratie = seksuele energie en bevrijding (1928 = 21j)
 - les bij Jean Borlin
 - Ballet suédois – concurrentie voor Ballets russes (Nijinski)
 - vitaliteit, exuberantie – met blutsen en builen tot gevolg
cf. kubistische destructie beeld
loslaten van de drift
 - vader James niet geïnteresseerd in dit soort dans, niet zijn ding
James niet enthousiast over dit loslaten, die destructie
- tijd 3: nazi inspiratie = Het Lichaam van De Arische Vrouw (1928 = 21j)
 - les bij Elisabeth Duncan (zus van Isadora)
Lucia wil kost wat kost naar *summer school* – in Salzburg
 - *Körperkultur* ... naar Grieks model – maar zoals later bij de nazi's
 - spartaans, uithoudingsvermogen, kracht
 - afgietsels perfecte lichaamsdelen
om ideale lichaam van De Duitse Vrouw te maken
 - opstoot groothedswaan Lucia tov vader James: als (deel van) De Vrouw
“mijn naam zal eerder op frontpagina staan dan die van jou”
 - verzet James tegen Lucia's dansen
en dat zal vanaf dat moment zo blijven
 - Lucia moet stoppen met dansen – ze moet tekenen (*lettrines*) & boekbinden
 - Lucia moet schele oog laten opereren
 - na veel discussie mag Lucia toch naar *summer school* Elisabeth Duncan in Salzburg
maar papa & mama gaan wel eerst mee!!
onduidelijk hoe het daar afloopt – uiteindelijk niet lang gebleven, niet haar ding??

- Lucia begint solo te dansen, vanuit eigen inspiratie (1929 = 22j)
= *danser brut* = Lucia's *inconceivably private* vorm van *condensation* = dansen als sinthoom
 - context: moeilijkheden thuis
 - moeder Nora
baarmoederkanker en hysterectomie
 - broer Giorgio
seksueel promiscue relatie met *sexually voracious* oudere vrouw 1928-29
– Lucia komt daarin terecht en geraakt seksueel ontremd (incestueus tov broer)
 - vader James
altijd problemen – oa met ogen
 - Lucia schittert op *Le Bal Bullier* = solodansconcours Parijs 1929
 - Lucia toont zich
 - eigen choreografie
 - zelfgemaakt kostuum, als *fisher lass* (= vismeid) – met seksueel tintje
cf. foto's internet oa cover boek Shloss)
 - schitterende zilver-blauw-groene vis
 - 1 been in staart, 1 been bloot (seksuele dans)
 - groot succes
 - publieke erkenning
wint niet maar krijgt, via geroep ("L'Irlandaise!!), de "publieksprijs"
 - artistieke erkenning
 - lovende kritiek (beste formulering, sinthoom): *subtile et barbare*
dit is de formule voor Lucia's *condensation*, voor haar *danser brut* als sinthoom
 - krijgt aanbeveling bij Yeats, voor zijn Abbey Theatre Ballets
 - vaderlijke erkenning
 - vader James komt toch ook weer kijken en viert succes uitbundig met vrienden
 - één van vader James' vrienden, Beckett, houdt foto van Lucia als vis voor rest van zijn leven in binnenzak (cf. surrealisten met foto van Chinese vel afstropen)
 - het begin van het einde
Lucia gebroken door eerste echte=klassieke balletopleiding (1929 = 22j)
 - les bij Ballets Russes School in Parijs
prestigieuze lerares Lyubov (Y)Egorova = 'Madame'
cf. ook les aan dochter Nijinski (Kyra)
Kyra Nijinski overigens zeer vergelijkbaar met Lucia
 - ook balletdanseres en volgde ook les bij 'Madame' (iets later dan Lucia?)
 - stopte ook vroeg nl 22j en begint ook te schilderen/tekenen
 - gedraagt zich ook krankzinnig (zich op grond smijten, temper tantrums)
 - soortgelijke verhouding tov ouders
 - ook zeer incompatibel met moeder
 - ook zeer fusioneel tov beroemde psychotische vader (tot ergernis van moeder)
na zijn dood geobsedeerd door vader: schilderde hem altijd als danser
 - 'Madame' pakt Lucia keihard aan – en breekt haar fysiek en moreel:
"je bent te oud om nog ballet te beginnen"

- Lucia stopt plots met dansen
 - tijd 1: wil geen dansles gaan geven crash (19 oktober 1929 = 22j)
 - krijgt waarschijnlijk aanbod om dansles te geven in Darmstadt op uitnodiging van de nazi-ideoloog van de Elisabeth Duncan school nl Max Merz
 - maar wil daar geen dansles gaan geven
onduidelijk waarom niet – hele reeks mogelijke aanleidingen:
 - onder haar waardigheid: niet echt dansles – maar eurythmics??
 - Merz komt tussen als *un-père* – maar in welk imaginaire koppel??
imaginair koppel met vader James???
 - fysiek gebroken door Mme Egorova in klassieke balletopleiding??
“ik heb niet fysiek voor dans” = *lack of stamina* / (“en ook niet de fysiek voor een kind”)
 - Beckett verbreekt verlovings
– met bekentenis dat hij eigenlijk niet voor haar komt maar voor haar vader
 - soort instorting (identificatie met vader??)
 - obsessie met eigen scheelheid (vader James wou dat ze oog liet opereren)
 - weent 1 maand aan een stuk (oog therapie??)
 - danst zelf ook niet meer???
 - cf. vader James blijft dans afraden: wil dat ze *letrines* tekent
 - tijd 2: geeft toch even dansles (1930 = 23j)
 - geeft even dansles in Margaret Morris school in Parijs
 - 1ste keer seks??
 - tijd 3: stopt definitief met dansles geven (1931 = 24j)
 - stopt met dansles geven
 - na *accident of health* (onduidelijk??)
 - onder druk van moeder Nora
 - wil *private school physical training* beginnen samen met vriendin??

declenchering zogenaamde 'schizofrenie' bij Lucia

Jung (waarbij Lucia later op consultatie zou gaan) vond geen uitlokkende factor

- Jung stelling: uitlokkende factor = betere prognose: paranoia ipv schizofrenie
- Jung in het geval van Lucia
 - vindt geen uitlokkende factor ...
heeft James uitlokkende factor (eigen ongehuwd zijn cf. infra) voor Jung verborgen gehouden?
 - moet dus schizofrenie zijn!
- voorwaarde voor declenchering schizofrenie: Lucia stopt met dansen
 - wegvallen dans als sinthoom dat lichaam comprimeerde en verzon (*condensation*)
 - Lucia vindt geen nieuw sinthoom
tegengesteld aan vader James die voortdurend nieuw sinthoom kon construeren
- uitlokkende factor = Lucia's (traumatische) ontdekking dat ouders niet gehuwd zijn (1932 = 25j)
 - vader James wil dat Lucia snel snel trouwt
= oplossing voor haar 'hysterische' crisis cf. *dosim penis normalis repetatur*
 - vader James' kandidaat nr. 1 haakt af nl Samuel Beckett
 - Beckett en Lucia waren al 'verloofd' in 1929
 - Beckett bekende Lucia echter dat hij niet voor haar maar voor vader James kwam
 - vader James gooide Beckett meteen buiten
 - vanaf dan zoekt vader James een hele reeks andere kandidaten
 - waarmee Lucia onmiddellijk iets begint (1ste keer seks 1930!)
 - en die haar snel verlaten
 - maar plots blijkt dat vader James en moeder Nora zelf niet getrouwd zijn
 - James wou nooit trouwen – Nora wou nooit ongehuwde moeder zijn
 - Lucia ontdekt dat ouders niet getrouwd zijn en wordt 'compleet hysterisch'
 - vriendin van Giorgio wil niet met hem trouwen
– omdat hij kind is van ongehuwde ouders
 - vader James en moeder Nora maken ruzie
– en daarin noemt moeder haar kinderen 'bastaards'
 - Lucia wordt compleet 'hysterisch'
 - wist niet dat ouders niet getrouwd waren
had inderdaad wettelijk niet de naam van haar vader
 - razend op moeder Nora: "you made me a bastard!"
(terwijl het eigenlijk de schuld van vader James is!)
 - 'hysterische scène' op verjaardag vader James 1932
 - op verjaardag vader eiste Lucia altijd al de aandacht op: op zijn schoot zitten
vader James geeft Lucia alle aandacht, tot ergernis en zelfs gêne der gasten
 - maar nu ook *passage à l'acte*: Lucia gooit stoel naar moeder Nora
oa omwille van aanwezigheid Beckett?
 - Lucia zal verjaardagen vader James blijven verpesten
bv. 1933: snijdt 2x telefoonkabel door – *c'est moi qui est l'artiste*
 - broer Giorgio laat Lucia een 1ste keer opnemen
 - vader James trouwt snel snel met moeder Nora
maar wel eerst zichzelf ervan verzekerd dat hij volgens kerkelijk recht "eigenlijk niet getrouwd is"

- Lucia wil nu plots zelf ook snel snel trouwen = trauma (herhaling)? 1932
kinderen kunnen trouwen doordat ouders zijn getrouwd
 - Giorgio geeft het voorbeeld: trouwt (want geen bastaard meer!)
 - ook voor Lucia huwelijksproject – opgezet door haar ouders
 - met haar medewerking
 - maar bij het effectief huwelijksaanzoek wordt Lucia echt psychotisch
 - begin: oscillatie
 - *tantrum* = infantiele woedeaanvallen & fysiek geweld tov moeder Nora
 - katatonie = geen beweging meer
 - nadien: seksualisering
 - bizar seksueel getint gedrag:
 - “alle mannen verleiden mij – maar komen eigenlijk voor vader (Beckett!)
 - vader James verbiedt alle mannen de toegang tot het huis
 - soort incestueuze verhouding met vader James”
 - ik=lichaam + vader= ziel
 - cf. Jungs latere diagnose *folie à deux* in termen van *anima+animus*
 - broer Giorgio laat Lucia een 2de keer opnemen

Lucia's psychiatrische carrière

- vader James verzet zich tegen opname Lucia in psychiatrie & promoot tekenen van *lettrines* als plaatsvervanger voor dans
 - vader James verzet zich tegen opnames in psychiatrie
 - Lucia altijd in psychiatrie via broer Giorgio!!
 - Lucia van ene psychiater=instelling naar andere (meer dan 20 psychiaters) maar vader James smokkelt Lucia vaak zelf weer uit die instellingen:
 - vader James (& Nora) hebben fysieke afkeer van psychiaters (die ze op Lucia overzetten)
 - vader James reduceert Lucia's psychose tot histerie: "King Lear" scenes!"
 - vader James heeft schrik dat Lucia daar 'ontoegankelijk' voor hem zal worden
 - omdat ouders collocatie weigeren, wordt Lucia uiteindelijk gedwongen geïnterneerd
 - vader James promoot bij Lucia tekenen van *lettrines* als alternatief voor dans
 - *lettrines* moeten Lucia aarden in Keltische cultuur
 - cf. beginletters geïnspireerd op "The Book of Kells" (Ierland = bakermat van schrijven)
 - een soort terug naar Dublin, ongedaan maken ballingschap
 - *lettrines* moeten Lucia een identiteit geven & in de realiteit houden
 - betaalt Lucia voor het tekenen van *lettrines*
 - probeert Lucia's *lettrines* te commercialiseren (oa via stoffendesign)
 - *lettrines* moeten van Lucia een kunstnares maken – zoals hijzelf er een is
Lucia getekende *lettrines* + vader James' gedichten in zijn handschrift
 - kunstcritici gematigd enthousiast (want dochter van Joyce) omwille van *atavism*
 - *folie à deux* = communicatie via de *letter=litter*
 - Lucia is in haar *lettrines* een even miskende kunstnares als ik in the letters
 - echter *lettrine=latrine??*
 - *lettrines* moeten Lucia een alternatief bieden voor de dans
cf. letters die dansen op papier
 - expliciet doel James
(gelooft in de verschuifbaarheid van het sinthoorn?? want lukte bij hemzelf)
 - Lucia
 - doet aanvankelijk mee met haar vaders *lettrines*
 - in haar discours:
 - *lettrines* → dans
"liefde voor dans nadat ik Book of Kells zag, met vloeiende ritmische kalligrafie – *event of great importance in my life*"
 - dans → *lettrines*
ritme van *lettrines* door dans geïnspireerd
 - volgt tekenles
 - maar haakt uiteindelijk af
 - voelt zich onder druk gezet door James
 - mager substituut voor het dansen: *lettrines* = dansende geraamtes??

- vader James gaat met Lucia naar Jung (1934 = 27j)
- kennismaking James Joyce met psychoanalyse – Triëste 1909-1911
 - vader James leest Freud en Jung
 - vader James leert psychoanalyse beter kennen via Ettore Schmitz
 - Ettore Schmitz = Italo Svevo
schreef eerste *roman psychanalytique*, *La coscienza di Zeno* (1919)
 - vader James promoot Italo Svevo als vernieuwende schrijver
- uiteindelijk ontwikkelde Joyce nooit echt interesse voor en kennis van de psychoanalyse
- 1ste gemiste ontmoeten van James Joyce met Jung 1919 vanuit Joyce's alcoholisme
 - Joyce krijgt psychoanalyse bij Jung aangeboden
 - door Edith Rockefeller = mecenas van Jung én Joyce
 - omwille van zijn alcoholisme, die zijn literaire productie bedreigde
A batch of people in Zurich persuaded themselves that I was gradually mad and actually endeavoured to induce me to enter a sanatorium where a certain doctor Jung (the Swiss Tweedledum who is not to be confounded with the Viennese Tweedledee, Dr Freud) amuses himself at the expense (in every sense of the word) of ladies and gentlemen who are troubled with the bees in their bonnets
cf. Lacan : *une 'messe-haine', à lui vouloir du bien, lui offrait une psychanalyse, comme on ferait d'une douche. Et de Jung encore ...* (Lituraterre 1971)
 - Joyce weigert psychoanalyse bij Jung
 - Joyce zou bij Jung zijn langs geweest (Brome)
 - maar gaat uiteindelijk niet in analyse
Lacan geeft Joyce gelijk dat hij niet in analyse wil
 - *Au jeu (van letter tot litter) Joyce n'y 'eût rien gagné, y allant tout droit au mieux de ce qu'on peut attendre de la psychanalyse à sa fin* (Lituraterre 1971)
 - *Joyce est la conséquence la plus simple d'un refus combien mental d'une psychanalyse, d'où est résulté que, dans son œuvre, il l'illustre* (Préface Ecrits Anglais 1976)
 - gevolgen voor Joyce van zijn weigering van een analyse bij Jung:
 - Joyce verliest stipendium Edith Rockefeller
 - Joyce reageert daar paranoïde op: "Ottocaro Weiss (broer van Eduardo Weiss, pionier van psychoanalyse in Italië, én verliefd op Nora) heeft Edith Rockefeller overtuigd dat financiële droogzetting therapeutisch zou zijn"

- 2de gemiste ontmoeting van Joyce met Jung 1930-1932
vanuit Joyce's "Ulysses"
 - 1930: uitgever boek Gilbert over "Ulysses" vraagt Jung een voorwoord voor Duitse vertaling
 - Jung las "Ulysses" al in 1922
ontgoocheld en geërgerd
 - Jung schrijft enkel voorwoord omdat uitgever het vraagt
 - geen literaire kritiek
 - blijft klinisch, *beruflich*: "Ulysses" kan achterstevoren gelezen = *schizophrenic*
 - Joyce zeer malcontent over tekst van Jung
 - "*Jung seems to have read "Ulysses" from first to last without one smile*"
 - "waarom heeft Jung iets tegen mij?"
"*translate your name in German (Joy = Freude)!*"
 - "*niedrigerhängen!*" – lager hangen zodat iedereen ziet hoe ridicuul het is
 - tekst niet gepubliceerd, gaat verloren
 - 1932: Jung herwerkt tekst tot "Ulysses. Ein Monolog"
 - Jung schrijft brief aan Joyce
3 jaar op "Ulysses" zitten broeden
 - ik zal nooit zeker zijn *whether I did enjoy it*
I was bored, I grumbled, cursed, admired
 - *I happened to get out of it by sheer good luck*
maar ondertussen wel veel geleerd inzake *the real psychology of a woman*
 - reactie Joyce
 - vindt Jungs reactie op "Ulysses" *imbécile*
 - maar koketteert later graag met de vrouwenkennis die Jung hem toeschrijft
reactie Nora: *Jim knows nothing about women*

- 3de gemiste ontmoeting van Joyce met Jung (Zürich 1934)
vanuit Lucia's 'schizofrenie':
 - vader James sceptisch
 - Jung = 20ste dokter voor Lucia
 - *"I wouldn't go to him, but maybe he can help her"*
 - vader James echter aangenaam verrast door Jung
 - door Jungs klinische genie:
Jung doorbreekt Lucia's katatonie
Lucia spreekt met Jung zoals ze alleen met vader James sprak
 - door Jungs respect voor Lucia én haar band met vader James
 - Jung benadrukt het particuliere én onanalyseerbare van Lucia
Jung wil Lucia niet meteen 'schizofreen' noemen: *she is a very exceptional case certainly not a case for psychoanalytic treatment which might provoke a catastrophe from which she would never recover*
 - Jung suggereert *folie à deux* tussen vader en dochter
he told me nobody could make any head of her but myself
 - Joyce laat Lucia in kliniek van Jung – met een gevoel van opluchting
opdracht in Jungs "Ulysses": voor zijn *Hilfe* en *Rat*
 - Lucia maakt echter meteen een scène – tov Jung als *Un-Père*
big fat materialistic Swiss man trying to get hold of my soul
cf. fysieke afkeer beide ouders van psychiaters
 - vader James spoedt zich meteen terug naar Jung – weer compleet gedeprimeerd
benadrukt gelijkenissen Lucia met hemzelf (cf. commentaar Lacan op Lucia in Sém XXIII)
 - wij zijn allebei miskend literair genie
 - tov Jung: Lucia is literaire voorloopster
zgn schizoïde elementen in Lucia's gedichten = *anticipations of new literature*
(commentaar Jung op "Ulysses" als schizofrene taal)
 - tov HSWeaver (1935): Lucia en ik schrijven dezelfde taal
She's speaking a curious abbreviated language of her own. I understand it or most of it. (...) if she should be mentioned as mad, then it is I who am mad
vader James en Lucia spraken en schreven elkaar in dat taaltje
 - wij zijn allebei helderziend
 - Lucia heeft ook *epiphanies*
James marvelled when Lucia said (while in a restaurant): "strange to think we are all sitting down and in a few hours we shall all be lying down"
 - Lucia's telepathie of helderziendheid!
 - vader James noemt zijn werk *clairvoyance*: *Nature mirrors my art*
 - Lucia's *clairvoyance*: *my wife and I have seen hundreds of examples of her clairvoyance cf. Lucia knew without their having told her that Joyce's sister, Eileen, who had been living in Dublin, had moved to Bray*
 - *as Lucia's madness increased, James' belief in her clairvoyance increased too* (Ellmann)
 - *Joyce only trusts Lucia, guided by anything she says or writes* (Leon)
 - Lucia = telepate: ze kon volgens vader James gedachten van anderen lezen en aan hem doorgeven – ligt in het verlengde van zijn eigen symptoom nl *paroles imposées* (Lacan XXIII)
 - na verloop van tijd staakt Jung zelf de (zeer dure) behandeling
met groot scepticisme voor de toekomst – vanuit diagnose *folie à deux*

- na verloop van tijd staakt Jung zelf de (zeer dure) behandeling met groot scepticisme voor de toekomst – vanuit diagnose folie à deux
 - vader James heeft geen *emotional rapport* met anderen
 - Lucia zit in een *folie à deux* met vader James
 - destructieve *mystical identity or participation*
 - *his anima is solidly identified with her = she is his femme inspiratrice (anima)*
 - *two people going to the bottom of a river – one diving, the other falling*
 - *this explains James' reluctance to have her certified because that would have been an admission that he himself had a latent psychosis*
cf. *Joyce's inner conviction that he has saved Lucia from schizophrenia* (Leon)
cf. *Joyce's secret hope that when he got out of the dark night of "Finnegan's Wake", his daughter would escape from her own darkness* (Ellmann)
- Lucia sterft in de psychiatrie
 - 1936 (= 29j) Lucia *certified* = officieel krankzinnig verklaard
 - zwelgt in fantasieën over vroegere minnaars (oa Alexander Calder)
 - schrijft simpele brieven aan oude bekenden
 - schrijft 3 korte teksten over zichzelf en haar familie
oa "The Real Life of James Joyce Told by Lucia Joyce" (Lucia is 52j)
 - Lucia maakt nog het overlijden mee van al haar gezinsleden zonder veel reactie?? Geïnformeerd??
 - 1941 vader James +
blijft Lucia tot zijn dood bezoeken en hun gedeelde dieventaaltje communiceren
 - 1951 moeder Nora +
bezoekt Lucia nooit meer, omwille van de stijgende agressie van Lucia tegenover haar)
 - 1976 broer Giorgio +
alcoholisme
 - 1982 Lucia + (75j)
- nalatenschap Lucia
Stephen Joyce (zoon van Giorgio) is uitvoerder van James' literair testament vernietigt in 1988 de brieven van Lucia
 - persoonlijke brieven aan familie (maar ook 3 items van Beckett, op zijn verzoek)
 - jaren na overlijden vader James en moeder Nora geschreven, refereren niet naar hen

BIJLAGE

talen

psy-problemen

minnaars

opleidingen / artistieke activiteiten

(I include here various references to incest in Joyce's writings, purely for the sake of pursuing understanding, not intending any conclusions.)

- 1907: Lucia Anna Joyce born 26 July in pauper's ward of Trieste hospital
- 1908: May: Nora pregnant again, **miscarriage** August
1908 mystery: Dec 1922 notebook VI.B.10 p80 "**incest** made crime 1908" JAJ???
- 1910: pic w/aunt Eva
- 1912: visits Dublin and Galway with Nora
- 1913: pic w/Giorgio and cat
- 1913: poem by JAJ "A Flower Given to My Daughter" [etext]
In gentle eyes thou veilest,
My blueveined child.
- 1913-15: elementary school in Trieste (**Italian** language)
- 1914: poem by JAJ "Simples" [etext]
And mine a shielded heart for her
Who gathers simples of the moon.
- 1914: eerste tekenen van agressie (tov Nora?)
- 1915-19: school at Zurich Volksschule (**German** language, put back two grades)
- 1917-20: **piano** lessons
- 1918: pic (w/Nora and Giorgio)
- 1918: June: Little Review publishes 'Calypso' episode introducing 15yo Milly Bloom
Joyce note for Eolus episode: A5.16 "incest: 6 sons - 6 daughters: 7 notes = isles"
- 1919-20: Scuola Evangelica, Trieste
Lucia teases JAJ with nickname 'L'Esclamadore' [e485]
- 1920: private school, Paris (**French** language)
singing lessons **start dans?? 13 j**
Larbaud finds her 'strange'
- 1921: Joyce note for Penelope episode: U-Penelope 4:92 "incestuous MB" (Molly Bloom-- this note probably led to Molly's memory of sleeping with Hester in Gibraltar: "we were like cousins what age was I then the night of the storm I slept in her bed she had her arms round me") [Penelope]
- 1921-22: Lycée Duruy
drawing lessons at Académie Julian, Paris
- 1922: visits Ireland with Nora and Giorgio
- 1922-23: Joyce exploring incest motif in FW notes [notes]
Nov 10.45 "Mater smells incest"
Nov A-Eumeus 103 "within prohibited degree"
Dec 10.80 "incest made crime 1908"
Feb23 A-Eolus 70 "the jew said to his 1st cousin (wife)"
Aug A-Lestryg 71 "cannibalism no crime at common law (cf. incest)"
Aug 2.13 "HCE ?names [HCE] chloroformed incest"
Aug 2.17 "Lot father of grandson"
Aug 2.17 "L's d's m's of their b's" Lot's daughters mothers of their brothers
- 1923? meets King of Spain at summer camp north of Paris [e556]

- 1923: withdraws from school outside Paris after one week (returns to lycée?)
- 1924 spring: Joyce exploring Issy character [info] in III.2 [qv]
no date: admires Chaplin, does impression at parties
- 1924: LJ writes brief article on Napoleon for Le Disque Vert [info, French]
- 1924: pic w/family
- 1926: pic [lo-res], ditto
- 1926: described by Thomas Wolfe: "rather pretty [like] a little American flapper" [e581]
- 1926-29: dancing lessons six hours/day:
Dalcroze, Borlin, Madika, Duncan, Egorova, Hutton, Vanel, Morris
- 20 Nov 1926: Lois Hutton's Ballet Faunesque at Comédie des Champs-Élysées
- 19 Feb 1927: 'vigne sauvage' in Lois Hutton ballet at Comédie des Champs-Élysées
- 9 Apr 1928: 'prétresse primitive' at Theatre du Vieux-Colombier
- 18 Feb 1928: dances in Lois Hutton operette-bouffe "Le Pont d'or" at Comédie des Champs-Élysées
- no date: dances in Brussels with Lois Hutton company
- 1928? summer: Isadora Duncan's school in Salzburg (Duncan had died in Sept 1927) [eb]
- no date: briefly in love with Émile Fernandez, who teaches her the song "Sometimes I feel like a motherless child"
- no date: distressed by Giorgio's increasing distance
- 1928-29: stays with Giorgio and Helen while JAJ stays with Nora in hospital (two weeks in Nov, two more in Dec, two more in Feb)
- 28 May 1929: dances in competition at Bal Bullier [pic] in homemade silver fish-costume
- Oct 1929: gives up dancing ('lack of stamina') with a month's tears
doctor comments to Jolas: "If I were the mother of James Joyce's daughter and saw her staring off into space in that way, I'd be very concerned about it." [e612]
- no date: unsuccessful operation to correct squint
- 1930: dates 32yo Alexander Calder [bio] 1928 sculpture
- 1930: Samuel Beckett notes in letter that she's disintegrating
- no date: starts writing a novel
- no date: Beckett gives her Dante's Divine Comedy? [cite]
- 1930-31: dates Albert Hubbell (1st sex?) 'sometimes ardent, sometimes indifferent or sunk in profound discontent... sudden monkeyish grin'
- 1931: May: Beckett bluntly tells LJ he comes to see JAJ not her, banned by JAJ for a year? [e649]
- 1932: 2 Feb: throws chair at Nora, taken to private hospital by Giorgio
Lucia wants to marry before 25th birthday [n284]
- 1932: Mar: Paul Leon's brother-in-law, Alex Ponisovsky, halfheartedly proposes marriage (accepted); Joyce pleased, Giorgio appalled, Lucia 'tranquil'
after engagement party Lucia falls into catatonia, diagnosed with hebephrenic schizophrenia
treatment with Veronal and phosphate of lime [n284]
JAJ bans all young men from apt when LJ accuses them all of seducing her [n285]
LJ stays with Colums; Mrs Colum pins their nightdresses together [n285]
LJ stages 'King Lear scenes' in public (JAJ's phrase) [n287]
- 1932: 3 July: JAJ 'smuggles' LJ out of clinic, LJ stays with Jolases thru August and works on lettrines for Chaucer ABC [n286]
- 1932: Sept-Oct: LJ in Venice w/nurse, JAJ and NB in Nice
- 1932: 20 Oct: all three return to Paris, Lucia subjected to various therapies
- 1933: Jan: JAJ describes LJ as "subtile et barbare"
disconcerting bluntness, attacks on Nora

- 1933: 30 July: Lucia placed in Nyon sanatorium for six days, suffers panic
- 1933, Dec: cuts phone wire to stop congratulatory calls to JAJ (wrt USA de-censoring), saying "C'est moi qui est la artiste!" [cite]
- 1934: Jan: Lucia runs away from home
- 1934: 2 Feb: Lucia strikes Nora, sent back to Nyon sanatorium, frequent attempts to escape
- 1934: lettrines for The Mime of Mick Nick and the Maggies [pic]
- 1934: 15 Sept: LJ sets fire to room, transferred to asylum in Zurich, then to Jung's clinic
- 1934: Oct: letter to JAJ from Jung's clinic:
 "Father dear, I am very fond of you. Thanks for the pretty pen. Zurich is not the worst place in the world is it? Maybe one day, you can come with me to the museum, father. I think that you are spending a lot of money on me. Father, if you want to go back to Paris you would do well to do so. Father dear, I have had too nice a life. I am spoiled. You must [both?] forgive me. I hope that you [both?] will come again here. Father, if ever I take a fancy to anybody I swear to you on the head of Jesus that it will not be because I am not fond of you. Do not forget that. I don't really know what I am writing Father. At Prangins I saw a number of artists, especially women who seemed to me all very hysterical. Am I to turn out like them? No, it would be better to sell shoes if that can be done with simplicity and truth. And besides, I don't know whether all this I am writing means anything to you." [continues, E677]
- 1935-36: institutionalised at St Andrew's private psychiatric hospital in Northampton [n400]
- 1936: Feb: last few weeks at home end in straitjacket [n317]
- 1936: Mar: moved to Ivry;
 JAJ must visit without Nora because LJ is violent, once she tries to strangle him [n322]
- 1936: lettrines for A Chaucer ABC [info]
- 1937: lettrines for Storiella as She Is Syung [info]
- 1941, to Nino Frank, of JAJ: dood JAJ
 "What is he doing under the ground, that idiot? When will he decide to come out? He's watching us all the time"
- 1939-45: institutionalised at Pornichet, no visitors [n334/367]
- 1945-51: at Ivry near Paris [n355]
- 1949: Sep: Padraic Colum visits, reports she's grey-haired and has a little beard, wants to marry McGreevy [n367 via Gogarty]
- no date: corresponded with poet Robert Lowell [cite]
- 1951: Mar: transferred to St Andrew's private psychiatric hospital in Northampton [n400]
 anti-psychotic drugs (lobotomy?)
 dood moeder
- 1958? writes "The Real Life of James Joyce"
 "My parents were neither big nor small and I never thought they were going to die so soon."
 paraphrase: dancing... specific gymnastic moves she loved... teacher danced better than Isadora Duncan... bits and pieces of the Irish folk tunes her father would sing at home... how Joyce hated thunderstorms and would close the windows very carefully against them... of all her lovers, the only one mentioned in this piece is Emile Fernandez the jazz musician, who, she says, asked her to marry him-- but she preferred to stay at home. She describes evenings at the piano, when he taught her "negro spirituals"... ends saying that people are probably nice to her now because she is the daughter of a famous writer' [more]
- 1961: on death of Harriet Weaver, guardian becomes Jane Lidderdale
- 1976: dood broer
- 1982: died 12 August, buried in Northampton; estate is £176,105 [n400]